

**VPLYV KURZOVEJ FORMY VYUČOVANIA ZIMNÝCH ŠPORTOV
NA ZMENU POSTOJOV ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL
K UČITEĽOM TELESNEJ A ŠPORTOVEJ VÝCHOVY**

Boris Bet'ák – Jiří Michal

**VPLYV KURZOVEJ FORMY VYUČOVANIA ZIMNÝCH ŠPORTOV
NA ZMENU POSTOJOV ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL
K UČITEĽOM TELESNEJ A ŠPORTOVEJ VÝCHOVY
(Monografia)**

Boris Beťák – Jiří Michal

 BELIANUM

2015

Autori: © PaedDr. Boris Beřák, PhD., doc. PaedDr. Jiří Michal, PhD.

Recenzenti: prof. PhDr. Josef Oborný, PhD.
doc. PaedDr. Miroslav Nemeč, PhD.

Vydavatel: Belianum. Vydavatel'stvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Filozofická fakulta

ISBN 978-80-557-0933-8

ABSTRAKT

BEŤÁK, Boris – MICHAL, Jiří: *Vplyv kurzovej formy vyučovania zimných športov na zmenu postojov žiakov stredných škôl k učiteľom telesnej a športovej výchovy*. [Monografia]. PaedDr. Boris Beťák, PhD., doc. PaedDr. Jiří Michal, PhD. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Filozofická fakulta, Katedra telesnej výchovy a športu. Banská Bystrica: FF UMB, 2015, 142 s.

Autori v práci zisťovali, či po absolvovaní kurzovej formy vyučovania zimných športov došlo k zmenám v jednotlivých zložkách postoja žiakov stredných škôl k učiteľom telesnej a športovej výchovy. V práci si autori stanovili 3 hypotézy a 11 úloh výskumu. Výskumný súbor pozostával z 348 žiakov a 30 učiteľov telesnej a športovej výchovy stredných škôl v regióne stredné Slovensko, ktorí sa zúčastnili vyučovania zimných športov. Použitými výskumnými metódami boli test sémantického výberu a postojový dotazník vlastnej konštrukcie určený žiakom a štandardizovaný osobnostný dotazník EPQ-R určený učiteľom. Sumárny počet korektne vyplnených postojových dotazníkov a testov sémantického výberu bol 641. Po štatistickom spracovaní získaného faktografického materiálu autori konštatujú, že po absolvovaní kurzovej formy vyučovania zimných športov došlo ku zmenám v rámci jednotlivých zložiek postoja žiakov k učiteľom, pričom zaznamenané zmeny boli pozitívne a vykázali signifikantnosť v rámci behaviorálnej ($p < 0,05$) a afektívnej ($p < 0,01$) zložky postoja. Z pohľadu premennej, forma organizácie kurzu bol zistený väčší vplyv formy organizácie kurzu zájazdov na pozitívne zmeny postoja žiakov k učiteľom v porovnaní s dochádzkovou formou, a to vo všetkých zložkách. Z pohľadu typu temperamentu učiteľov sa zmeny smerom k pozitívnej valencii prejavili vo všetkých zložkách postoja žiakov viac pri učiteľoch s vyrovnanším typom temperamentu (flegmatik, sangvinik) ako pri učiteľoch s menej vyrovnaným temperamentovým typom (melancholik, choleric). Na základe výsledkov výskumu autori odporúčajú zaradiť kurz pohybových aktivít v prírode so zameraním na zimné športy do školských vzdelávacích programov ako povinnú

súčasť vyučovania telesnej a športovej výchovy na každej strednej škole a organizovať ho výlučne formou zájazdu.

Kľúčové slová: Kurzová forma vyučovania. Vzťah učiteľ – žiak. Zimné športy. Zmena postoja. Žiaci stredných škôl.

PREDHOVOR

Zimné športové aktivity a ich vyučovanie patria medzi obľúbené tematické celky nielen telesnej a športovej výchovy, ale aj celého vyučovacieho procesu na základných, stredných a aj vysokých školách. Nie sú špecifické len formou, ktorou sa organizujú, ale aj prostredím, v ktorom sa odohrávajú a množstvom spoločne stráveného času dvoch významných činiteľov vyučovacieho procesu: žiakov a učiteľov.

Veľmi blízky vzťah autorov k zimným športom a nízky počet výskumov zaoberajúcich sa postojmi žiakov k učiteľom telesnej a športovej výchovy boli hlavné dôvody realizácie prezentovaného výskumu.

Cieľom autorov bolo s použitím metód dotazníka a testu sémantického výberu zistiť, či po absolvovaní kurzovej formy vyučovania zimných športov došlo k zmenám v jednotlivých zložkách postoja žiakov stredných škôl v regióne stredné Slovensko k učiteľom telesnej a športovej výchovy. Výsledky sú prezentované v predloženej vedeckej monografii.

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORETICKÝ ROZBOR PROBLÉMU.....	12
1.1 Štátny vzdelávací program.....	12
1.1.1 Vyššie sekundárne vzdelávanie – ISCED 3	13
1.1.2 Telesná a športová výchova v rámci štátneho vzdelávacieho programu.....	14
1.1.3 Zimné športy v rámci vyučovania telesnej a športovej výchovy	17
1.2 Charakteristika vybraných zimných športov a prehľad výskumov s touto tematikou	21
1.2.1 Zjazdové lyžovanie	22
1.2.2 Bežecké lyžovanie.....	27
1.2.3 Snowboarding	29
1.3 Edukačný proces a jeho činitele.....	33
1.3.1 Osobnosť učiteľa	33
1.3.2 Osobnosť žiaka strednej školy	38
1.4 Vzťah učiteľ – žiak.....	43
1.4.1 Humanizácia vzťahu učiteľ – žiak	44
1.5 Postoje.....	49
1.5.1 Postoje k telesnej a športovej výchove.....	52
2 CIEĽ, HYPOTÉZY A ÚLOHY VÝSKUMU.....	56
3 METODIKA VÝSKUMU.....	58
3.1 Charakteristika výskumného súboru (výskumnej vzorky).....	58
3.2 Organizácia a podmienky výskumu	61
3.3 Výskumné metódy (metódy získavania faktov).....	64
3.4 Metódy spracovania získaného faktografického materiálu.....	68
4 VÝSLEDKY VÝSKUMU A DISKUSIA	70
4.1 Vyhodnotenie pretestu a posttestu pre celú výskumnú vzorku žiakov stredných škôl a učiteľov telesnej a športovej výchovy	70

4.1.1	Vyhodnotenie pretestu a posttestu z hľadiska premennej kraj.....	76
4.1.2	Vyhodnotenie pretestu a posttestu z hľadiska premennej pohlavie	81
4.2	Vyhodnotenie pretestu a posttestu z hľadiska premennej forma organizácie kurzu	86
4.3	Vyhodnotenie pretestu a posttestu z hľadiska premennej typ temperamentu učiteľa.....	96
ZÁVER		109
ODPORÚČANIA PRE VEDNÝ ODBOR A PEDAGOGICKÚ PRAX		112
LITERATÚRA		114
PRÍLOHY		137

ÚVOD

Na základe hodnotenia z hľadiska aspektu zdravotného, výchovného a motorického patria lyžiarske športy, snowboarding spolu s plávaním a turistikou do skupiny športov, ktoré zodpovedajú fyziologickým kritériám odporúčanej pohybovej činnosti a efektívne vplyvajú na zdravie a zdatnosť mládeže (Michal, 2006a). Tieto športové aktivity a ich vyučovanie patria medzi obľúbené tematické celky nielen telesnej a športovej výchovy, ale aj celého vyučovacieho procesu na základných, stredných a aj vysokých školách.

Považujeme preto za vhodné ďalej skúmať aké záujmy, názory a postoje majú žiaci k pohybovým aktivitám, vyučovaniu telesnej a športovej výchovy a k osobe učiteľa telesnej a športovej výchovy.

Postojmi žiakov k telesnej a športovej výchove a pohybovým aktivitám sa zaoberalo viacero odborníkov: Antala – Dorošová (1996), Görner – Starší (2001), Bartík (2005, 2007) a ďalší.

V nám dostupných zdrojoch sme však nenašli verifikačný výskum špecificky zacielený na zisťovanie postojov žiakov k učiteľom telesnej a športovej výchovy ani výskum zameraný na zistenie faktorov a činiteľov, ktoré by mohli mať vplyv na pozitívnu zmenu postoja žiakov k učiteľom telesnej a športovej výchovy.

Vychádzajúc z humanizačných tendencií vo výchove a vzdelávaní v posledných rokoch (humanizácia obsahu vyučovania, humanizácia vzťahu učiteľ – žiak, vzťahu žiak – žiak) a z faktov, že vzťah učiteľa a žiaka má vo výchove a vzdelávaní rozhodujúcu úlohu (Lakóová, 2005) a zlepšenie vzťahov a interakcie medzi učiteľmi a žiakmi považujú viacerí autori za alfu a omegu procesu humanizácie (Kips, 1997; Petlák, 1999), sme sa rozhodli zrealizovať výskum zameraný na zistenie vplyvu kurzovej formy vyučovania zimných športov na zmenu postojov žiakov stredných škôl k učiteľom telesnej a športovej výchovy.

Vyučovanie zimných športov sa na stredných školách uskutočňuje v rámci kurzu pohybových aktivít v prírode so zameraním na zimné športy (Štátny vzdelávací program, Telesná a športová výchova, príloha ISCED 3) a organizuje

sa buď formou zázjazu, alebo formou dennej dochádzky (Štátny vzdelávací program, Telesná a športová výchova, príloha ISCED 2). Toto vyučovanie je špecifické nielen organizačnou formou, v rámci ktorej sa vyučovanie uskutočňuje, ale aj prostredím, v ktorom sa odohráva, podmienkami, množstvom spoločne stráveného času žiakov s učiteľmi a ďalšími činiteľmi, ktoré vplývajú na interakciu učiteľ – žiak. Z pohľadu významných premenných ovplyvňujúcich interakciu učiteľ – žiak sme sa prioritne zamerali na premenné forma organizácie kurzu (zázjazd, denná dochádzka) a typ temperamentu učiteľa (melancholik, choleric, flegmatik, sangvinik).

Štruktúru monografie tvoria 4 nosné kapitoly. V prvej kapitole sumarizujeme základné teoretické východiská nami skúmanej problematiky a výsledky výskumných štetení autorov, ktorí sa zaoberali podobnou problematikou. V tejto kapitole sa venujeme Štátnemu vzdelávaciemu programu, charakteristike vybraných zimných športov a prehľadu výskumov s touto tematikou, edukačnému procesu a jeho činiteľom, vzťahu učiteľ – žiak a postojom.

Druhá kapitola obsahuje formulácie cieľa, hypotéz a úloh výskumu a výskumný problém.

V tretej kapitole uvádzame kompletný metodický aparát, od podrobnej charakteristiky výskumného súboru, cez organizáciu a podmienky výskumu až po konkretizáciu metód získavania a vyhodnocovania faktografického materiálu.

Štvrtá kapitola prezentuje výsledky výskumu, ktoré sme získali štatistickým spracovaním údajov zozbieraných prostredníctvom testu sémantického výberu a postojového dotazníka pre žiakov stredných škôl pred konaním kurzu pohybových aktivít v prírode so zameraním na zimné športy (pretest) a po jeho konaní (posttest), ako aj štandardizovaného osobnostného dotazníka EPQ-R pre učiteľov telesnej a športovej výchovy. Výsledky uvádzame v tabuľkách a pomocou grafického vyjadrenia s prislúchajúcim komentárom a diskusiou.

Záver monografie tvoria odporúčania pre vedný odbor a pedagogickú prax.

Názov: VPLYV KURZOVEJ FORMY VYUČOVANIA ZIMNÝCH ŠPORTOV
NA ZMENU POSTOJOV ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL
K UČITEĽOM TELESNEJ A ŠPORTOVEJ VÝCHOVY

Autori: © PaedDr. Boris Beňák, PhD., doc. PaedDr. Jiří Michal, PhD.

Recenzenti: prof. PhDr. Josef Oborný, PhD.
doc. PaedDr. Miroslav Nemeč, PhD.

Jazyková korektúra: Mgr. Erika Gáboríková

Fotografia na obálku: PhDr. Lucia Mäčková

Obálka: František Mereš

Rozsah: 142 s.

Náklad: 100 ks

Vydanie: prvé

Formát: A5

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Edícia: Filozofická fakulta

Tlač: EQUILIBRIA, s.r.o. Košice

ISBN 978-80-557-0933-8